

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЧЕРНІГІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут права і соціальних технологій
Юридичний факультет
Кафедра теорії та історії держави і права, конституційного права

ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до семінарських занять для здобувачів вищої освіти
першого (бакалаврського) рівня
спеціальності 081 – «Право»
освітньо-професійних програм «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура.
Адвокатура)»,
«Адміністративна юстиція (Суд. Публічна адміністрація та антикорупційні
органи)»,
«Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)»
усіх форм навчання

Обговорено і рекомендовано
на засіданні кафедри теорії та історії
держави і права, конституційного права
Протокол № 6 від 09. 01. 2020 р.

Юридична деонтологія. Методичні вказівки до семінарських занять для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня спеціальності 081 – «Право» освітньо-професійних програм «Кримінальна юстиція (Суд. Прокуратура. Адвокатура)», «Адміністративна юстиція (Суд. Публічна адміністрація та антикорупційні органи)», «Цивільна та господарська юстиція (Суд. Нотаріат. Правова допомога)» усіх форм навчання / Укл.: Нітченко А. Г. – Чернігів: ННІ права і соціальних технологій ЧНТУ. 2020. 40 с.

Укладач: НІТЧЕНКО АЛЛА ГРИГОРІВНА, кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права

Відповідальний за випуск: КОЗИНЕЦЬ ОЛЕНА ГАВРИЛІВНА, завідувач кафедри теорії та історії держави і права, конституційного права, кандидат історичних наук, доцент

Рецензент: ШЕСТАК ЛІЛІЯ ВОЛОДИМІРОВНА, доцент кафедри трудового права, адміністративного права та процесу ННІ права і соціальних технологій Чернігівського національного технологічного університету, к.ю.н.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ»	
1.1. Структура навчальної дисципліни	8
1.2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни	10
1.3. Система поточного, проміжного та підсумкового контролю з навчальної дисципліни «Юридична деонтологія»	18
II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ	
2.1. Тема 1. Становлення та розвиток юридичної деонтології	24
2.2. Тема 2. Загальна характеристика юридичної діяльності	25
2.3. Тема 3. Юридична практична діяльність	26
2.4. Тема 4. Загальна характеристика юридичної професії	28
2.5. Тема 5. Характеристика окремих видів юридичної практичної діяльності	30
2.6. Тема 6. Політико-правова культура юриста	32
2.7. Тема 7. Морально-естетична культура юриста	34
III. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ ДО ЗАЛІКУ	36
IV. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА	38

ВСТУП

Юридична деонтологія – це філософсько-правова дисципліна, яка дає можливість здобувачам вищої освіти глибше усвідомити сутність майбутньої професії, внутрішньо відчувати специфіку юридичної діяльності як практичної, так і наукової, навчальної, а також систему юридичної освіти, права і обов'язки здобувачів вищої освіти та деякі інші питання. Іншими словами юридична деонтологія покликана формулювати саме професійний світогляд, знайомити із сучасними підходами до юридичної діяльності, сприяти вирішенню загальних юридичних ситуацій, які можуть виникати на практиці.

Метою викладання навчальної дисципліни «Юридична деонтологія» є: формування у здобувачів вищої освіти первинних знань про правові основи державного і громадського життя, дбайливого ставлення до інтересів суспільства, держави та особи, ціннісних орієнтирів щодо моральної оцінки діяльності юриста-професіонала, ознайомлення із системою та методологією навчання, з вимогами, що ставляться до працівників юридичної сфери.

Основними *завданнями* вивчення дисципліни є:

- організаційно підготувати здобувачів вищої освіти до участі у навчальному процесі, поставити основні навчальні завдання, цілі та засоби їх досягнення;
- ознайомити з особливостями сфери здійснення юридичної діяльності як одного із видів соціальної діяльності, що відбувається у сфері права;
- визначити характерні риси практичної діяльності юристів за окремими напрямками спеціалізації юридичної роботи для розкриття професіограми юридичної професії;
- визначити нормативи культури поведінки юриста, які необхідні для його ефективної професійної діяльності;
- зміцнити світоглядну та громадянську позицію майбутніх правознавців, підготувати їх психологічно до самостійної напруженої та відповідальної роботи на користь суспільства та держави.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувачі вищої освіти повинні:

знати:

- деонтологічні вимоги, що висуваються до юридичної професії;
- історичний аспект становлення системи деонтологічних знань; становлення та розвиток юридичної деонтології як науки;
- предмет та структуру курсу юридична деонтологія;
- зміст та основні риси юридичної діяльності;
- суть та основні концепції розвитку юридичної наукової діяльності;
- суть юридичної навчальної діяльності та основні засади освіти в Україні;
- зміст вищої юридичної освіти, історію та основні тенденції її розвитку;
- зміст, принципи та організацію учбового процесу в закладах вищої освіти;

- основні ознаки, принципи, завдання та функції юридичної практичної діяльності;
- поняття та функції професії юриста;
- особливості професійної діяльності юристів;
- міжнародні стандарти професійної юридичної діяльності;
- зміст морально-правової, психологічно-естетичної, професійної культури юриста;
- суть та зміст роботи працівників окремих юридичних спеціальностей;
- законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі;

вміти:

1. розуміти специфіку обраної професійної діяльності, етичні норми діяльності юриста, ґрунтуючись на принципах корпоративної соціальної відповідальності :

- самостійно поповнювати та поглиблювати свої знання;
- аналізувати причинно-наслідкові зв'язки у державному та законодавчому процесах;
- осягнути і використовувати всі способи мистецтва спілкування і знання для прийняття рішень у практичній діяльності;
- на основі отриманих знань вміти вирішувати конфліктні ситуації, давати юридичні поради, вести юридичні справи;
- вести політико-правові, ділові та наукові дискусії;
- безпечно діяти відповідно до майбутнього профілю роботи, галузевих норм і правил, а також необхідного рівня індивідуального та колективного рівня безпеки у надзвичайних ситуаціях;

2. застосовувати набуті знання в практичній діяльності:

- розумітися в структурі права, засобах юридичної техніки і вирішувати на цій основі питання юридичної кваліфікації;
- визначати вплив традицій і звичаїв на розвиток окремих правових документів, а також появу нових підходів у реформуванні існуючої правової системи держави.

Формування в Україні правової держави і громадянського суспільства, які за своєю сутністю мають правовий характер, засновуються на праві, обумовило як підвищення ролі та значення права у соціальних перетвореннях, так і юристів – особливого професійного прошарку суспільства.

Стрімкий, суспільний, політичний, економічний розвиток України на протязі останнього десятиліття обумовив значні зміни у суспільстві, зокрема, потребу у юристах, причому це стосується як державних, так і недержавних організацій.

Ці зміни обумовили необхідність переглянути відношення до формування корпусу юристів. Професійні якості юриста, особливості їх професійної підготовки сама юридична діяльність юридичною наукою комплексно не досліджувалися. Вивчення окремих видів юридичної діяльності зокрема суддівської, прокурорської, слідчої та деяких інших не може замінити загальнотеоретичну модель юридичної діяльності.

В результаті вивчення дисципліни «Юридична деонтологія» здобувачі вищої освіти бакалаврського рівня повинні бути здатними до усвідомлення свого власного «я», формування внутрішнього імперативу службового обов'язку, вироблення своєї лінії поведінки у суспільстві, в будіванні своїх взаємовідносин з майбутніми колегами по роботі та мати такі основні загальнокультурні та професійні компетенції з юридичної деонтології:

- здатність діяти соціально відповідально та свідомо на засадах патріотизму та державності (ЗК-1);
- здатність приймати неупереджені і мотивовані рішення, визначаючи інтереси і мотиви поведінки інших осіб, примірювати сторони з протилежними інтересами (ЗК-7);
- здатність формулювати правові висновки і консультації в конкретних сферах юридичної діяльності та застосовувати юридичну аргументацію (ФК-5).

На вивчення «Юридичної деонтології» виділяється 90 годин, з них 16 годин лекційні, 14 годин – семінарські заняття, 60 годин – для самостійної роботи. На семінарські заняття винесено найбільш важливі й складні теми, решта тем передбачають самостійне опрацювання. Це пояснюється тим, що здобувачі вищої освіти вже ознайомились із базовими поняттями та положеннями ключових тем під час лекційних занять з дисципліни та вивчили близький за змістом матеріал споріднених дисциплін.

Семінарські заняття з предмета «Юридична деонтологія» покликані сприяти поглибленому вивченню лекційного курсу, навчити здобувачів вищої освіти самостійно працювати з науковою, періодичною, навчально-методичною літературою, вміти аналізувати її, узагальнювати матеріал і самостійно робити науково обґрунтовані висновки, правильно застосовувати знання в юридичній практиці, ефективно відстоювати права, честь і гідність людини, вести на належному рівні дискусію з правової тематики, використовувати логічні прийоми в практичній юридичній діяльності.

Тематика семінарів передбачає вивчення найбільш складних і найважливіших проблем учбового курсу. Зокрема, питання поняття та суті юридичної деонтології як науки учбової діяльності, особливості професійної діяльності юристів, змісту морально-правової, психологічно-естетичної, професійної культури юристів.

Запропоновані плани семінарських занять вміщують назви тем семінарів з визначенням їх тривалості і переліком питань, винесених на обговорення, завдання для індивідуальної роботи, а також список навчально-методичної літератури і основних нормативних актів, з якими необхідно ознайомитися студентам самостійно.

Активність семінару залежить від якості і самостійної підготовки здобувачів вищої освіти. Готуючись до семінару, беручи у ньому участь, здобувач вищої освіти вчиться обґрунтовувати і формулювати свої думки, набуває навички публічних виступів, ведення дискусії, виявляє свої знання, наукову позицію та вчиться їх відстоювати.

Підготовку до семінару слід розпочати з усвідомлення завдання по кожному з них. При цьому необхідно переглянути конспекти лекцій курсу, де висвітлені найважливіші аспекти юридичної деонтології.

Після цього здобувач вищої освіти приступає до вивчення рекомендованої навчально-методичної літератури, нормативних актів, інших наукових матеріалів, які самостійно підбираються ним у бібліотеках.

На семінарських заняттях здобувачі вищої освіти повинні проявляти активність, висловлюватися чітко, коротко викладаючи зміст питання.

Учасники семінару зобов'язані уважно слухати виступи, при потребі ставити запитання, відзначати помилки, вносити необхідні поправки, розвивати далі суть проблеми.

У кінці семінарського заняття, а якщо необхідно, то після закінчення розгляду окремого питання теми семінару, викладач підводить підсумки обговорення з даної проблеми і дає оцінку виступам здобувачів вищої освіти.

Контрольні запитання до кожної теми мають на меті допомогти здобувачам вищої освіти краще зрозуміти, засвоїти і закріпити отримані теоретичні знання у галузі юридичної деонтології, а також виробити у них навички самостійно опрацьовувати та аналізувати запропоновану літературу та нормативні акти.

Теми рефератів, тестові завдання до кожного семінарського заняття даються викладачем в індивідуальному порядку.

У ході самостійної підготовки можуть виникнути певні труднощі у розумінні окремих питань з юридичної деонтології. У таких випадках необхідно звернутися за консультацією до викладача, який читає курс лекцій або проводить семінарські заняття.

Формами контролю є усні опитування, письмові роботи (в тому числі реферативного характеру), вирішення ситуаційних задач (казусів), юридичний диктант, самостійні або контрольні роботи та тести.

Для підсумкового контролю засвоєння матеріалу дисципліни навчальним планами передбачено залік.

Міждисциплінарні зв'язки: «Теорія держави і права», «Історія держави і права зарубіжних країн», «Історія держави і права України», «Історія правових і політичних вчень», «Судові та правоохоронні органи», «Адвокатура в Україні», «Прокуратура в Україні», «Нотаріат в Україні», «Кризова психологія», «Юридична клінічна практика».

Взаємозв'язок юридичної деонтології з іншими правовими науками і навчальними дисциплінами полягає в тому, що юридична деонтологія є вступною наукою і містить відомості, які необхідні для поглибленого розуміння закономірностей юридичної діяльності слідчого, прокурора, судді, адвоката, нотаріуса та інших професій.

В результаті вивчення дисципліни «Юридичної деонтології» здобувачі вищої освіти отримують цілісне уявлення про необхідні практичні аспекти юридичної діяльності.

I. ОСНОВНІ ПОЛОЖЕННЯ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ»

1.1. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем		Кількість годин для денної/заочної форми навчання			
		Всього	У тому числі		
			Лек.	Семін.	Сам.роб.
1	2	3	4	5	6
Модуль 1					
Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади юридичної деонтології. Юридична діяльність, наука, освіта, практика					
1	Становлення та розвиток юридичної деонтології	8/7	2/2	2/-	4/5
2	Загальна характеристика юридичної діяльності	6/7	2/-	2/2	2/5
3	Загальна характеристика юридичної наукової діяльності	4/5	1/-	-/-	3/5
4	Юридична навчальна діяльність	6/6	1/-	-/-	5/6
5	Юридична практична діяльність	6/5	2/-	2/-	2/5
Разом за змістовим модулем 1		30/30	8/2	6/2	15/26
Змістовий модуль 2. Професійна діяльність юристів					
6	Загальна характеристика юридичної професії	10/10	2/2	2/-	6/8
7	Організаційно-правові аспекти діяльності юриста	9/10	1/-	-/-	8/10
8	Характеристика окремих видів юридичної практичної діяльності	11/10	1/-	2/2	8/8

Разом за змістовим модулем 2		30/30	4/2	4/2	22/26
Змістовий модуль 3. Характеристика окремих видів культури юриста					
9	Правова культура юриста	5/4	2/-	1/-	2/4
10	Політична культура юриста	3/4	-/-	1/-	2/4
11	Моральна культура юриста	5/4	1/-	1/-	3/4
12	Естетична культура юриста	5/4	1/-	1/-	3/4
13	Психологічні аспекти професійної діяльності юриста	2/4	-/-	-/-	2/4
14	Основи охорони праці в галузі	10/10	-/-	-/-	10/10
Разом за змістовим модулем 3		30/30	4/-	4/-	22/30
Усього годин за дисципліну		90/90	16/4	14/4	60/82

Теми семінарських занять

№	Назва теми	К-сть годин (д/з)
1.	Становлення та розвиток юридичної деонтології	2/-
2.	Загальна характеристика юридичної діяльності	2/2
3.	Юридична практична діяльність	2/-
4.	Загальна характеристика юридичної професії	2/-
5.	Характеристика окремих видів юридичної практичної діяльності	2/2
6.	Політико-правова культура юриста	2/-
7.	Морально-естетична культура юриста	2/-
Разом		14/4

1.2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні та методологічні засади юридичної деонтології. Юридична діяльність, наука, освіта, практика

Тема 1. Становлення та розвиток юридичної деонтології

Юридична деонтологія: історія та сучасність. Історичний аспект становлення системи деонтологічних знань. Виникнення деонтології як науки. Становлення та розвиток юридичної деонтології.

Поняття та загальна характеристика науки «юридична деонтологія». Предмет наукового дослідження. Роль юридичної деонтології в системі гуманітарних наук. Соціальне значення юридичних деонтологічних знань. Завдання науки юридична деонтологія.

Юридична деонтологія як навчальна дисципліна. Предмет та структура курсу юридична деонтологія. Завдання, що вирішуються навчальною дисципліною. Сучасні підходи до викладення курсу.

Тема 2. Загальна характеристика юридичної діяльності

Методологічні підходи до розуміння юридичної діяльності. Юридична діяльність як різновид соціальної діяльності. Поняття соціальної діяльності та її ознаки. Місце юридичної діяльності в системі соціальної діяльності.

Основні риси, що характеризують юридичну діяльність: здійснення у сфері права; здійснення юристами-фахівцями на професійній основі; спрямованість на організацію діяльності інших суб'єктів права; впорядкування та узгодження суспільних відносин; поєднання правових і не правових засобів здійснення повноважень; правова регламентація юридичної діяльності. Форми здійснення юридичної діяльності.

Зміст юридичної діяльності: ведення юридичної справи; складання юридичних документів; юридичне консультування; виступи в юридичних установах; тлумачення текстів нормативно-правових актів; правове виховання, правова агітація та пропаганда правових знань; правове навчання в юридичних навчальних закладах.

Види юридичної діяльності: за змістом; за професійною спеціалізацією або за суб'єктами здійснення; за кількістю уповноважених осіб; за змістом інтелектуальної роботи. Функції юридичної діяльності. Правові дії та юридична діяльність. Юридична діяльність та професійна діяльність юристів.

Система юридичної діяльності: суб'єкти юридичної діяльності; учасники юридичної діяльності; об'єкти юридичної діяльності; засоби юридичної діяльності; способи юридичної діяльності; форми юридичної діяльності; методи здійснення юридичної діяльності.

Внесок римських юристів у світову юридичну теорію та юридичну практику. Тенденції розвитку юридичної діяльності.

Тема 3. Загальна характеристика юридичної наукової діяльності

Поняття юридичної науки та її структура. Функції юридичної науки.

Зміст та структура юридичної науки (теорії, наукові закони, постулати та аксіоми, проблеми та гіпотези, методи, поняття та категорії, наукові факти).

Рівні розвинутоності систем юридичних наукових знань (уявлення, ідеї, принципи, ідеологія, концепції, доктрини, вчення, теорії).

Об'єкт та предмет юриспруденції. Методологія юриспруденції. Зміст методології юриспруденції. Структура методології юриспруденції.

Процедура конкретного наукового правового дослідження. Поняття та зміст світогляду, типу юридичного наукового мислення, юридичної наукової парадигми.

Методологічні підходи юриспруденції (історичний, логічний, герменевтичний, порівняльний, ціннісний (аксіологічний), системний, синергетичний, поведінковий (біхевіористський), гуманістичний, кібернетичний, інституціональний, структурний, функціональний, комплексний, системно-функціональний, функціонально-структурний).

Методи юриспруденції: види та зміст. Загальні методи (загальні діалектичні та загальні формально-логічні методи). Загальнонаукові методи (методи емпіричних досліджень та теоретичного дослідження).

Конкретно-наукові методи юриспруденції. Спеціально-наукові методи юридичних наукових дисциплін.

Юриспруденція як система юридичних наук. Загальна характеристика видів юридичних наукових дисциплін. Юридичні науки теоретичного й історичного профілю (теорія права і держави, філософія права, історія вчень про державу і право, історія права і держави, соціологія права, порівняльне правознавство чи юридична компаративістика).

Галузеві або нормативні юридичні наукові дисципліни (науки конституційного права, адміністративного права, цивільного права, цивільно-процесуального права, кримінального права, кримінально-процесуального права, міжнародного права).

Спеціальні або прикладні юридичні наукові дисципліни (криміналістика, кримінологія, судова медицина та психіатрія). Перспективи розвитку юриспруденції (основні шляхи розвитку юриспруденції, проблеми удосконалення методології та структури юриспруденції).

Тема 4. Юридична навчальна діяльність

Система юридичної освіти в Україні. Основні засади освіти в Україні.

Основні характеристики системи і структури юридичної освіти. Основні шляхи удосконалення вищої юридичної освіти в Україні. Особливості правової освіти в Україні. Державні стандарти юридичної освіти. Освітньо-кваліфікаційні характеристики та освітньо-професійної програми підготовки фахівця з вищою освітою за спеціальністю «Правознавство». Нормативний

зміст освітньо-професійної програми (система знань, державна атестація студента).

Суб'єкти освітньої діяльності. Види вищих закладів юридичної освіти. Рівні акредитації вищих закладів юридичної освіти. Завдання, права та обов'язки вищого закладу юридичної освіти. Управління вищим закладом юридичної освіти. Студентське самоврядування. Наукова діяльність. Фінансування діяльності вищих закладів юридичної освіти.

Учасники навчально-виховного процесу вищих закладів юридичної освіти. Права та обов'язки студентів, курсантів, слухачів, стажистів, бакалаврів, магістрів, аспірантів, докторантів. Права та обов'язки педагогічних та науково-педагогічних працівників.

Навчальний процес: поняття та основні елементи, форми навчання. Науково-методичне забезпечення навчального процесу.

Тема 5. Юридична практична діяльність

Загальна характеристика юридичної практичної діяльності. Юридична практична діяльність і право. Основні підходи до праворозуміння. Позитивістський (нормативний) підхід. Соціологічне праворозуміння. Право і суспільство. Право й економічні та інші матеріальні суспільні відносини. Право і демократія.

Юридична практична діяльність і правова практика.

Основні ознаки юридичної практичної діяльності (професіоналізм, незалежність; компетентність; повага та не порушення прав, свобод та законних інтересів інших суб'єктів; конфліктність; інформативність; гласність; конфіденційність; чесність, порядність та щирість.

Основні дії юридичної практичної діяльності. Ведення юридичної справи. Встановлення фактичних обставин. Доказування. Вибір і аналіз правових норм. Правова кваліфікація. Вирішення юридичної справи. Виконання рішення з юридичної справи. Тлумачення правових текстів. Консультування з правових питань. Представництво юристом інтересів суб'єкта права.

Принципи, завдання та функції юридичної практичної діяльності.

Процедури, умови, прийоми, засоби здійснення юридичної практичної діяльності.

Змістовий модуль 2. Професійна діяльність юристів

Тема 6. Загальна характеристика юридичної професії

Юрист: загальна характеристика. Історичне та сучасне розуміння терміну «юрист». Зміст та основні риси терміну «юрист». Знання юриспруденції. Володіння професійними правовими знаннями. Наявність розвинутого юридичного мислення. Уміння застосовувати свої знання в практичній

діяльності. Соціальна юридичної професії. Гуманістична спрямованість діяльності юриста.

Загальна характеристика юридичної професії. Основні риси юридичної професії. Взаємозв'язок юридичної професії з правом. Юридична професія як різновид соціальних послуг. Взаємозв'язок юридичної професії з політикою. Точність юридичної професії. Творчий, глибоко інтелектуальний характер. Наявність специфічної професійної культури. Елітність юридичної професії.

Професійне мислення юриста. Ознаки професійного мислення юриста. Висока нормативна культура. Відповідна визначеність. Оперативність. Універсалізм і ерудованість. Логічність. Поєднання абстрактного з конкретним. Притаманність загостреного почуття справедливості.

Міжнародні стандарти професійної діяльності юристів.

Принципи професійної діяльності юристів. Законність діяльності. Незалежність юридичної професії. Моральність в юридичній професії. Гласність. Професіоналізм. Професійна таємниця.

Об'єднання юристів в Україні. Спілка юристів України. Спілка адвокатів України. Українська правнича фундація. Українська нотаріальна палата. Всеукраїнська незалежна суддівська асоціація. Асоціація правників України.

Тема 7. Організаційно-правові аспекти діяльності юриста

Основні вимоги та умови набуття права на здійснення юридичної практичної діяльності (набуття якостей, необхідних для самостійного здійснення професійних юридичних функцій, права на самостійне здійснення юридичної практичної діяльності, професійних повноважень, припинення здійснення професійних повноважень).

Характеристика основних прав та обов'язків юристів відповідно до вимог чинного законодавства України.

Професійна атестація юристів. Загальні положення про атестацію юристів. Види атестації юристів. Особливості атестації різних юридичних спеціальностей. Атестація суддів в Україні. Атестація прокурорсько-слідчих працівників прокуратури. Атестація адвокатів. Професійна атестація нотаріусів. Атестація працівників органів внутрішніх справ.

Професійна (дисциплінарна) відповідальність юристів. Загальні положення про дисциплінарну відповідальність юристів. Загальні правила притягнення юристів до дисциплінарної відповідальності. Види дисциплінарних стягнень. Дисциплінарна відповідальність різних категорій юристів-професіоналів: суддів, працівників прокуратури, адвокатів, нотаріусів, працівників органів внутрішніх справ.

Оплата праці юристів, їх правовий та соціальний захист. Основні положення щодо оплати праці представників різних юридичних професій. Особливості оплати праці адвокатів, приватних нотаріусів, юрисконсультів приватних підприємств та установ.

Заходи правового і соціального захисту юристів. Гарантії забезпечення статусу працівників юридичної сфери.

Тема 8. Характеристика окремих видів юридичної практичної діяльності

Суддівська діяльність. Професія судді як одна з найбільш складних юридичних професій. Функціональні аспекти суддівської діяльності: соціальний, комунікативний, організаційний.

Прокурорська діяльність. Основні завдання прокурорського нагляду. Принципи прокурорської діяльності. Характеристика змісту роботи прокурора, її основні види. Властивості мислення прокурора.

Слідча діяльність. Основні завдання слідства. Характерні риси слідчої діяльності. Високий рівень відповідальності діяльності слідчого. Примус і слідча діяльність. Творчість і пошук істини. Принципи здійснення слідчої діяльності. Законність. Науковість. Гласність. Оперативність. Динамізм. Незалежність. Гуманізм. Економічність. Принципи здійснення слідчих дій, використання методик, засобів криміналістичної техніки. Взаємодії з іншими підрозділами та установами. Функціональні аспекти діяльності слідчого: соціальний, комунікативний, організаційний.

Адвокатська діяльність. Адвокат як захисник прав, свобод та представник законних інтересів громадян та юридичних осіб. Функціональні аспекти діяльності адвоката: соціальний, комунікативний, організаційний.

Нотаріальна діяльність. Її функціональне призначення та сутність як окремого виду юридичної роботи. Професіоналізм, спеціалізація правових знань, досвід, відповідність кваліфікаційним нормативам, володіння системою морально-етичних норм як вимоги особистого та професійного характеру діяльності нотаріуса.

Юридична консультативна діяльність. Функціональне призначення та сутність як окремого виду юридичної діяльності.

Змістовий модуль 3. Характеристика окремих видів культури юриста

Тема 9. Правова культура юриста

Правова культура юриста як невід'ємна частина правової культури суспільства. Правова культура суспільства та її показники. Правова культура особи. Правова культура професійної групи. Професійний рівень культури.

Поняття правової культури юриста. Зміст правової культури юриста: професійно-правова майстерність; ціннісно-правові орієнтації в сфері права; високі моральні якості юриста; соціально-політична і громадянська відповідальність; ґрунтовні знання у різних сферах суспільного життя. Особливості правової культури юриста.

Деформації професійної правосвідомості юристів. Поняття деформації професійної правосвідомості юристів та її види. Форми деформації правової свідомості і правової культури юристів. Правовий нігілізм, правова демагогія, правовий ідеалізм, правове переродження, правовий дилетантизм.

Функції правової культури юриста. Пізнавально-перетворююча функція. Регулююча функція. Ціннісна функція. Правосоціалізаторська функція. Функція передавання передового досвіду. Функція прогнозування.

Тема 10. Політична культура юриста

Поняття політичної культури юриста. Внутрішня структура політичної культури: сукупність знань про політику; політична орієнтація; уміння та звичка реалізовувати свої політичні знання та погляди на практиці.

Види політичної культури. Індивідуальна політична культура. Групова політична культура. Суспільна політична культура. Патріархальна політична культура. Підданська політична культура. Активістська політична культура. Шляхи підвищення політичної культури юристів.

Законодавче регулювання участі юристів у політичному житті. Поняття політичних прав та їх групи. Обмеження політичних прав.

Вітчизняний механізм реалізації участі юристів у політичному житті. Міжнародно-правовий механізм забезпечення політичних прав людини і громадянина. Ст.20 Загальної декларація прав людини. Міжнародний пакт про громадянські та політичні права. Європейська конвенція про захист прав людини та основних свобод. Конвенція МОП №87 «Про свободу асоціацій і захист права на організацію».

Тема 11. Моральна культура юриста

Поняття моральної культури юриста. Мораль як форма суспільної свідомості. Поняття моральної культури особистості. Критерії оцінки рівня моральної культури. Структура моральної культури особистості. Моральна свідомість (внутрішня культура): культура етичного мислення; культура моральних почуттів. Культура моральної поведінки (зовнішня культура): уміння обирати зовнішню форму, адекватну внутрішній моральній культурі; уміння оптимізувати спосіб діяльності, застосовувати ефективні засоби виконання морального рішення. Особливості моральної культури юриста: єдність слова і діла; почуття міри; моральна чистота, вихованість; здатність і готовність до моральної рефлексії (самопізнання, самооцінки), саморегуляції й самовиховання.

Морально-професійні обов'язки юриста. Обов'язок як поняття моральної свідомості і категорія етики. Об'єктивна та суб'єктивна сторона обов'язку. Суть морально і професійного обов'язку юриста. Відповідальність як зворотній бік свободи. Поняття моральної відповідальності.

Основні засади професійної етики юриста. Усвідомлення відповідальності перед суспільством і кожним громадянином. Дотримання законності. Принцип висом орального ділового співробітництва юристів. Принцип гуманного, турботливого ставлення до людини. Чесність, правдивість, доброзичливість і чуйність. Простота і скромність. Принцип непримиренності до несправедливості.

Поняття деформації моральної свідомості юристів, її суть та основні причини. Шляхи подолання деформацій моральної та правової свідомості юристів.

Тема 12. Естетична культура юриста

Поняття естетичної культури юриста та форми її прояву. Естетична свідомість юриста. Естетична культура особистості.

Службовий етикет юриста. Поняття сучасного етикету. Загальні правила етикету. Службовий етикет і зовнішній вигляд юриста. Вимоги службового етикету: дотримання субординації; дисциплінованість; дружня увага й турбота до особистих потреб колег. Юридичний етикет. Співвідношення службового та юридичного етикету.

Мовна культура юриста. Поняття культури мови. Особливості мовної культури юриста. Володіння державною мовою. Культура телефонної розмови. Культура писемного ділового спілкування, складання документів.

Естетичні характеристики правових документів. Поняття естетико-правових вимог, що пред'являються до правових документів. Типовий формуляр правового документу та їх реквізити. Анотація. Місце і час складання правового документу. Назва органу, що видав документ. Адресат. Підпис і печатка. Спеціальні вимоги, що мають техніко-юридичний характер. Бланки документів та їх види: загальні, спеціальні, засвідчувальні.

Зміст правових документів. Вимоги, що пред'являються до змісту правових документів. Форми викладення змісту: розповідна, описова, аналізуюча; конкретність, стислість, чіткість, ясність, грамотність викладення змісту. Мова і стиль викладення юридичного акту. Поняття офіційно-ділового стилю.

Тема 13. Психологічні аспекти професійної діяльності юриста

Поняття психологічних чинників у діяльності юриста. Необхідність психологічних знань для професійної діяльності юриста та її причини. Внутрішні психічні фактори, що обумовлюють юридичну діяльність як суб'єктивна сторона складу поведінки (правомірної чи протиправної). Активно-динамічні психічні властивості особи: мета, потреба, інтерес, мотив. Стабільні психічні властивості особи: установка, впевненість, віра, навички, звичка.

Психологічні прийоми професійного спілкування юристів з громадянами. Поняття спілкування та його сутність. Умови грамотного професійного

спілкування. Правила спілкування. Поняття психологічної сумісності та її значення для успішної професійної діяльності юриста. Види психологічної сумісності: психофізіологічна, соціально-психологічна. Темперамент як індивідуально-психологічна властивість, що впливає на виконання юристом своїх професійних обов'язків. Види темпераменту: сангвінічний, холеричний, флегматичний, меланхолічний.

Конфлікти в юридичній діяльності і способи їх вирішення. Поняття конфлікту. Конфлікти в юридичній практиці та їх види. Загальні стилі вирішення конфліктів. Стиль конкуренції. Стиль відхилення. Стиль пристосування. Стиль співробітництва. Стиль компромісу. Юридичні способи розв'язання конфліктів: конституційні, парламентські процедури; судовий розгляд; адміністративні процедури; прямі переговори, звернення до консультантів, посередників.

Тема 14. Основи охорони праці в галузі

Охорона праці як невід'ємна складова соціальної відповідальності. Законодавчі та нормативно-правові акти з охорони праці в галузі. Система нормативно-правових актів з питань охорони праці. Галузеві програми поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища. Положення про організацію системи управління охороною праці в галузі.

Планування заходів з охорони праці. Види планування та контролю стану охорони праці.

Травматизм та професійні захворювання в галузі. Розслідування нещасних випадків.

Загальні вимоги безпеки в галузі. Вимоги безпеки до розміщення обладнання та утримання робочих місць. Вимоги до санітарного контролю за станом повітря робочої зони. Особливості заходів електробезпеки на підприємствах галузі. Вимоги безпеки до виробничих і допоміжних приміщень. Вимоги безпеки праці під час експлуатації систем опалення, вентиляції і кондиціонування повітря. Вимоги до працівників певних категорій і порядок допуску їх до роботи. Санітарно-гігієнічні вимоги до умов праці в галузі. Шкідливі хімічні речовини, біологічні чинники, виробничий пил. Вібрація, шум, інфразвук, ультразвук. Виробничі випромінювання. Мікроклімат робочої зони.

Важкість праці: Динамічні, статичні навантаження. Напруженість праці. Увага, напруженість аналізаторних функцій, емоційна та інтелектуальна напруженість, монотонність праці.

1.3. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО, ПРОМІЖНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ЮРИДИЧНА ДЕОНТОЛОГІЯ»

Система оцінювання знань студентів включає поточний, проміжний та семестровий контроль знань з дисципліни. Оцінювання здійснюється за 100-бальною шкалою з подальшим переведенням у національну шкалу та шкалу ECTS.

Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних та семінарських занять, виконання індивідуальних завдань і оцінюється сумою набраних балів.

Поточний контроль реалізується у формі опитування, виступів на семінарських заняттях, перевірки результатів виконання індивідуальних завдань, контролю засвоєння навчального матеріалу, запланованого на самостійне опрацювання студентами.

Проміжний контроль має на меті оцінку результатів знань студента після вивчення матеріалу з кожного змістовного модуля дисципліни. Цей вид контролю проводиться у формі тестування та контрольної роботи і оцінюється відповідною сумою балів. Після вивчення кожної теми проводиться контрольна робота. Після кожного змістовного модуля проводяться тестування. Варіанти завдань для тестування та контрольної роботи знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Студент, який з поважних причин, підтверджених документально, не мав можливості брати участь у формах поточного та проміжного контролю має право на його відпрацювання у двотижневий термін після повернення до навчання.

Результати поточного та проміжного контролю реєструються в журналі викладача. Прездедача пропущених без поважних причин робіт проміжного контролю або з метою підвищення кількості набраних балів упродовж семестру не дозволяється.

Семестровий контроль проводиться у формі екзамену з урахуванням результатів поточного та проміжного контролю знань, і оцінюється за національною шкалою та шкалою ECTS.

З дисципліни в кінці семестру, студент може набрати до 60% підсумкової оцінки за виконання всіх видів робіт, що виконуються протягом семестру і до 40% підсумкової оцінки – на заліку. Складання заліку є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для студентів, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо студент виконав всі види робіт протягом семестру (з мінімальними вимогами до знань) та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати залік. Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

Залікові білети знаходяться в пакеті документів на дисципліну.

Розподіл балів, які отримують студенти

1) робота на семінарських заняттях	до 28 балів;
1.1. відповідь на семінарському занятті	до 4 балів;
1.2. доповнення, запитання доповідачу на семінарському занятті	до 2 балів;
2) тестові завдання, вирішення казусів (задач) або юридичний диктант	до 3 балів;
3) виконання контрольної роботи	до 5 балів;
4) робота на лекції (активність роботи, написання конспектів)	до 3 балів;
5) ведення конспекту самостійної роботи	до 6 балів;
6) виконання індивідуального завдання	до 15 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	60 балів
7) залік	до 40 балів;
Всього балів за 100 бальною шкалою	40 балів
Разом балів за 100 бальною шкалою	до 100 балів

Критерії оцінювання знань та самостійної роботи студента

1) Робота на семінарських заняттях

1.1. відповідь на семінарському занятті (до 4 балів)

4 бали – студент у повному обсязі опрацював програмний матеріал (основну і додаткову літературу, джерела), має глибокі й міцні знання, упевнено оперує набутими знаннями, виявляє розуміння програмного матеріалу, робить аргументовані висновки, може вільно висловлювати власні судження і переконливо їх аргументувати, здатний презентувати власне розуміння

3 бали – студент вільно володіє навчальним матеріалом (опрацював основну і деяку частину додаткової літератури і джерел), узагальнює окремі факти і формулює нескладні висновки, обґрунтовує свої висновки конкретними фактами, взятими з підручників; може дати порівняльну характеристику різних видів юридичних професій, юридичної діяльності, знає основні поняття з предмету, може самостійно узагальнювати та застосовувати набуті знання.

2 бали – студент загалом самостійно відтворює програмний матеріал (на рівні підручника), може дати стислу характеристику питання, загалом правильно розуміє юридичні терміни, але у викладеному матеріалі є істотні прогалини, виклад не самостійний (переказ підручника), є певні неточності як у матеріалі, так і у висновках, аргументація слабка.

1 бал – студент за допомогою викладача намагається відтворити матеріал, але відповідь неповна, в ній налічується багато неточностей, головний зміст матеріалу не розкрито.

0 балів – студент не готовий до семінарського заняття або має лише приблизне уявлення про питання, що розглядається на занятті, може сказати два-три речення по суті питання, назвати деякі терміни, але не може їх пояснити, головний зміст матеріалу не розкрито.

1.2. Доповнення до відповіді, запитання доповідачу на семінарському занятті (до 2 балів).

Суттєве доповнення до доповіді основного доповідача, яке ґрунтується на ознайомленні з монографічною, науковою літературою.

Задані запитання доповідачу, які є не просто уточнюючими, а які мають дискусійний характер.

2) Тестові завдання, вирішення казусів або юридичний диктант - виконання тестових завдань (до 3-х балів)

3 бали – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;

2,5 бали – точні відповіді на 70%-89% тестових питань;

2 бал – точні відповіді від 50% до 69 % тестових питань;

1-1,5 бали – студент дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань з теми.

- вирішення казусів, написання юридичного диктанту (до 3 балів)

3 бали – точна та повна відповідь;

2,5 бали – точні відповіді та недостатньо повне пояснення рішення казусу (задачі) / точні відповіді та недостатньо повне пояснення терміну;

2 бал – не зовсім точне рішення казусу(задачі) / не зовсім точні відповіді на всі терміни диктанту;

1-1,5 бали – студент намагався дати відповіді, але показав незадовільний рівень знань з теми.

3) Виконання контрольної роботи (до 5-ти балів):

- завдання теоретичні на контрольній роботі

5 балів – повна відповідь на питання;

4 бали – відповідь, яка позбавлена серйозних неточностей, але має окремі недоліки;

від 2 до 3 балів – неповна відповідь на запитання, в якій налічується не багато неточностей;

від 0 до 1 балу неповна відповідь на запитання, в якій налічується багато неточностей, не достатнє володіння науковим апаратом.

- завдання тестові на контрольній роботі

Правильність виконання тестових завдань залежить від кількості вибраних правильних відповідей:

5 балів – точні відповіді на понад 90-95% тестових питань;

4 бали – точні відповіді на 75%-89% тестових питань;

3 бали – точні відповіді від 55% до 74 % тестових питань;

2 бали – студент дав відповідь на меншу кількість, ніж 50% питань і показав незадовільний рівень знань програмних питань.

4) Ведення конспекту лекцій (до 3-ох балів) оцінюється за наступними критеріями: повнота, охайність, грамотність.

3 бали - наявність усіх компонентів лекцій, які відповідають усім вимогам;

до 2 балів - неохайне оформлення;

до 1 балу - відсутність у конспекті окремих лекцій або недостатньо повне відображення лекційного матеріалу у конспекті.

5) Ведення конспекту самостійної роботи (до 6-ти балів) оцінюється за наступними критеріями: повнота, охайність, грамотність.

5 балів - наявність усіх компонентів кожної теми самостійної роботи, які відповідають усім вимогам;

до 4 балів - наявність усіх компонентів кожної теми самостійної роботи, але неохайне оформлення;

від 0 до 3 балів - за відсутності у конспекті окремих тем самостійної роботи або недостатньо повне відображення матеріалу з тем самостійного вивчення у конспекті.

б) Виконання індивідуального завдання (до 15 балів)

використовується диференційований підхід, в основу якого покладено виокремлення різних форм індивідуальної роботи студентів. Індивідуальна робота студента здійснюється шляхом виконання одного або декількох видів індивідуальних науково-дослідних або творчих завдань (за умови, що загальна кількість балів за виконані види завдань не перевищує 15), які обираються студентом з урахуванням його творчих можливостей, навчальних здобутків і наукових інтересів за погодженням викладачем.

Тема завдання має бути розкрита на належному рівні. Робота повинна мати творчий характер, продемонструвати аналітичні навички студента, його вміння працювати з бібліографією тощо. Особлива увага звертається на оформлення науково-довідникового матеріалу, цитат та посилань на джерела.

Кількість балів, які отримують студенти залежно від виду індивідуальної роботи:

до 10 балів:

- публікація тез наукових доповідей у матеріалах наукових конференцій або статті в науковому виданні в межах тематики програми дисципліни;

- виступ на студентській або іншій науковій конференції, круглому столі з науковою доповіддю (повідомленням) у межах тематики навчальної дисципліни;

- участь у науковому гуртку кафедри (підготовка під керівництвом наукового керівника і виступ з науковою доповіддю на засіданні наукового гуртка кафедри);

- підготовка студентської наукової роботи в межах тематики програми з юридичної деонтології для участі у конкурсі студентських наукових робіт;

до 5 балів:

- виконання індивідуальної науково-дослідної роботи;

до 4 балів:

- підготовка і написання реферату за однією з рекомендованих тем;

- створення тестів або презентації за заданою викладачем темою курсу;

до 3 балів:

- складання бібліографічних списків (переліку літератури) за заданою викладачем темою.

- підготовка невеликої (не більше 5-ти хв.) наукової доповіді в межах тематики програми юридична деонтологія, її презентація на семінарському занятті в рамках вивчення поточної теми;

- анотування або аналіз наукової та навчально-методичної літератури з юридичної деонтології;

до 2 балів:

- відвідування наукових, науково-практичних конференцій, круглих столів та інших заходів, пов'язаних з навчальною дисципліною.

7) Залік

Підсумковий контроль знань студентів з навчальної дисципліни здійснюється на підставі проведення семестрового заліку (до 40-ка балів).

Залікові білети охоплюють всю програму дисципліни і передбачають визначення рівня знань та ступеня опанування студентами компетентностей.

Умовою допуску до заліку є виконання всіх видів навчальної роботи передбачених даною робочою програмою.

Складання заліку є обов'язковим елементом підсумкового контролю знань для студентів, які претендують на оцінку «добре» або «відмінно». Якщо студент виконав усі види робіт протягом семестру та набрав 60% підсумкової оцінки (тобто «задовільно»), то він, за бажанням, може залишити набрану кількість балів як підсумкову оцінку і не складати залік.

У випадку, якщо студент протягом семестру не виконав у повному обсязі передбачених робочою програмою навчальної дисципліни всіх видів навчальної роботи, має невідпрацьовані контрольні роботи, завдання з самостійної дослідної роботи, невідпрацьовані семінарські заняття тощо або не набрав мінімально необхідну кількість балів – 20 балів (*тобто кількість балів, яка сумарно з максимально можливою кількістю балів, які студент може отримати під час семестрового контролю не дозволить отримати підсумкову оцінку «задовільно – Е, 60 балів»*), то він не допускається до складання заліку під час семестрового контролю, але має право ліквідувати академічну

заборгованість у порядку передбаченому «Положенням про поточне та підсумкове оцінювання знань студентів ЧНТУ».

Для складання заліку існують білети. Білети складаються із двох питань.

Критерії оцінювання:

- від 33 до 40 балів - відповідь повна і зміст відповіді студента повністю відповідає сутності поставленого запитання;
- від 24 до 32 балі - студент виконує всі завдання без грубих помилок;
- від 17 до 24 балів - студент допускає грубі помилки і всі питання виконані менш ніж на половину;
- не більше 16 балів - при невиконанні хоча б одного завдання білету.

Повторне складання заліку з метою підвищення позитивної оцінки не дозволяється.

II. ТЕМАТИЧНІ ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ

ТЕМА 1. СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТОК ЮРИДИЧНОЇ ДЕОНТОЛОГІЇ (2 год.)

План:

1. Шляхи становлення системи деонтологічних знань.
2. Поняття та загальна характеристика науки «юридична деонтологія».
3. Предмет наукового дослідження.
4. Соціальне значення юридичних деонтологічних знань.
5. Завдання науки «юридична деонтологія».
6. Юридична деонтологія як навчальна дисципліна.

Основні поняття: юридична деонтологія, предмет юридичної деонтології, етапи становлення юридичної деонтології, джерела юридичної деонтології.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю:

1. Що означає термін юридична деонтологія?
2. Які погляди вчених на визначення предмета юридичної деонтології вам відомі?
3. Яка різниця між поняттями юридична деонтологія як наука та як навчальна дисципліна?
4. Яка мета та завдання юридичної деонтології як навчальної дисципліни?
5. Які передумови зумовили виникнення юридичної деонтології?
6. Які основні етапи становлення та розвитку юридичної деонтології?
7. Які основні джерела юридичної деонтології?
8. Як пов'язана юридична деонтологія з іншими суспільними та юридичними дисциплінами?

Підготувати реферати з таких питань:

1. Історичний аспект становлення системи деонтологічних знань.
2. Роль юридичної деонтології в системі гуманітарних наук.
3. Тенденції розвитку юридичної діяльності на сучасному етапі.

Рекомендована література:

Базова:

[24], [25], [27], [28] – [31], [38] – [41], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Гіда Є.* Формування деонтологічних засад правоохоронної діяльності на Русі у X - першій половині XVIII ст. *Підприємництво, господарство і право.* 2012. № 6 (198). С. 107-110.
2. *Гіда Є.* Впровадження деонтологічних засад у діяльність української міліції у 90-х роках XX століття. *Підприємництво, господарство і право.* 2012. № 8(200). С. 136-140.
3. *Есатова Е. Р.* Історичні передумови зародження та розвитку деонтології. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Педагогічні науки,* 2013. Вип. 108. 1. С. 48-51.
4. *Коваль Н. В.* Введение в юридическую специальность (деонтологический аспект): Курс лекций. Донецк: Центр подготовки абитуриентов, 1998. 112 с.
5. *Левківський Б. К.* Юридична етика та деонтологія : навчально-методичний посібник. К : СПД Юсип`юк В. Д., 2009. 126 с.
6. *Осауленко О.І.* Юридична деонтологія: навч. посібник. К.: Істина, 2008. 224 с.

ТЕМА 2. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЮРИДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ (2 год.)

План:

1. Поняття, основні риси та значення юридичної діяльності.
2. Зміст та види юридичної діяльності.
3. Співвідношення між правовими діями та юридичною діяльністю.
4. Юридична діяльність та професійна діяльність юристів. Професія юриста.
5. Система юридичної діяльності.

Основні поняття: юридична діяльність, суб'єкти юридичної діяльності, об'єкти юридичної діяльності, засоби юридичної діяльності, методи здійснення юридичної діяльності, функції юридичної діяльності, професія «юрист».

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю:

1. Що означає термін «юридична деонтологія»?
2. Яка структура системи юридичної діяльності?
3. Які ви знаєте суб'єкти та об'єкти юридичної діяльності?
4. Які основні вимоги та умови набуття права на здійснення юридичної практичної діяльності?

5. Які основні критерії, за якими виокремлюються основні види юридичної діяльності?
6. Які ви знаєте форми та методи здійснення юридичної діяльності?
7. Які функції юридичної діяльності вам відомі?
8. В чому проявляється об'єктивна необхідність та практичне значення юридичної діяльності у суспільстві?
9. На підставі чого юридичну діяльність можна визначити як різновид соціальної діяльності?
10. Які риси притаманні юридичній діяльності? Розкрийте їх суть.
11. В чому сутність системного підходу у вивченні юридичної діяльності?

Підготувати реферати з таких питань:

1. Юридична діяльність як різновид соціальної діяльності.
2. Шляхи розвитку юридичної діяльності.
3. Місце і соціальне призначення юридичної професії у суспільстві та державі: проблеми та перспективи.
4. Актуальні тенденції розвитку юридичної діяльності в умовах реформування суспільства.

Рекомендована література:

Базова:

[24], [28] – [31], [34], [38] – [40], [41], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Ганотій В.Д.* Юридична деонтологія: навч. посібник. Мелітополь: ФОП Однорог Т.В., 2018. 146 с.
2. *Нестеров П. Н.* Конспекты лекций по дисциплине: «Юридическая деонтология». Луганск: ВНУ им. В. Даля, 2001. 79 с.

Інтернет ресурси:

1. *Основні риси юридичної діяльності.* Юрист.UA. URL: <https://sites.google.com/site/uristua5454/home/osnovni-risi-uridicnoie-dialnosti>
2. *Професія юрист та реформування юридичних послуг в Україні. Закон и Бізнес.* URL: https://zib.com.ua/ua/119186-profesiya_yurist_ta_reformuvannya_yuridichnih_poslug_v_ukrai.html

ТЕМА 3. ЮРИДИЧНА ПРАКТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ

(2 год.)

План:

1. Загальна характеристика юридичної практичної діяльності та її основні ознаки.

2. Співвідношення юридичної практичної діяльності та права, правової практики.
3. Принципи, завдання та функції юридичної практичної діяльності.
4. Основні дії юридичної практичної діяльності.
5. Права та обов'язки суб'єктів юридичної практичної діяльності.
6. Гарантії юридичної практичної діяльності.

Основні поняття: юридична практична діяльність, професіоналізм, компетентність, незалежність, гласність, інформативність, конфіденційність, конфліктність, юридична практика, функції практичної юридичної діяльності, ознаки практичної юридичної діяльності, види юридичної практики, юридичний процес, види юридичного процесу.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю:

1. Що означає поняття юридична практична діяльність?
2. Якими рисами юридична практична діяльність відрізняється від інших видів соціальної та правової діяльності?
3. Як співвідноситься юридична практична діяльність та правова практика?
4. Що означає компетентність юридичної практичної діяльності?
5. В чому суть професіоналізму – однієї з основних властивостей юридичної практичної діяльності?
6. Яке значення має інформація для здійснення юридичної практичної діяльності?
7. В чому полягають основні вимоги конфіденційності стосовно юридичної практичної діяльності?
8. Яке співвідношення між гласністю та конфіденційністю (професійною таємницею) юридичної практичної діяльності?
9. Які принципи завдання та функції складають основу юридичної практичної діяльності?
10. Які основні права та обов'язки мають юристи?
11. Які основні гарантії юридичної практичної діяльності?
12. З яких основних дій складається юридична практична діяльність?

Підготувати реферати з таких питань:

1. Процедури, прийоми та засоби здійснення юридичної практичної діяльності.
2. Поняття та види юридичного процесу.
3. Суб'єкти практичної юридичної діяльності.
4. Гарантії забезпечення статусу суб'єктів практичної юридичної діяльності

Рекомендована література:

Базова:

[1] – [15], [24], [28] – [31], [33], [34] – [43], [42], [43], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Гусарєв С. Д.* Юридична діяльність: методологічні та теоретичні аспекти: монографія. К.: Знання, 2005. 375 с.
2. *Юридична деонтологія: підручник / В. Д. Ткаченко та ін. Х.: Одиссей, 2006. 256 с.*
3. *Цирфа Г. О., Клименко Н. І.* Юридична деонтологія: навч. посібник. К.: Університет «Україна», 2005. 210 с.

Інтернет ресурси:

1. *Гусарєв С. Д.* Характеристика поняття та основних принципів юридичної практичної діяльності. Наукові записки. Том 38. Юридичні науки. 2005. С. 23-28. URL: http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8042/Husariev_Kharakterystyka_poniattia.pdf
2. *Оніщенко Н. М.* Правова система: проблеми теорії: монографія. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2002. С 124-146.

ТЕМА 4. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЮРИДИЧНОЇ ПРОФЕСІЇ

(2 год.)

План:

1. Зміст та основні риси терміну «юрист».
2. Загальна характеристика юридичної професії та її основні риси.
3. Поняття та ознаки професійного мислення юриста.
4. Принципи професійної діяльності юристів.
5. Міжнародні стандарти професійної діяльності юристів.
6. Основні вимоги та умови набуття права на здійснення юридичної практичної діяльності.
7. Професійна атестація та дисциплінарна відповідальність юристів.
8. Правовий та соціальний захист юристів, професійна атестація, та дисциплінарна відповідальність юристів.

Основні поняття: юрист, професійне мислення, професія, професіограма юриста, професійна придатність.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю:

1. Які сфери застосування юридичної професії?
2. Які передумови виникнення та становлення професії юриста?
3. Які соціальні зміни в суспільстві зумовили актуальність юридичної професії?

4. Як ви розумієте поняття престижу юридичної професії?
5. У чому полягає професіоналізм та компетентність юриста?
6. Які вимоги існують до юриста як посадової особи держави?
7. Які умови ефективного керівництва у юридичній сфері?
8. Які основні стилі керівництва?
9. Які напрямки кадрової політики держави щодо юристів?
10. В чому полягає роль кваліфікаційних комісій адвокатури та нотаріату у відборі кандидатів на самостійне здійснення діяльності?
11. Які загальні правила притягнення юристів до дисциплінарної відповідальності.
12. Які основні нормативно-правові акти, які регламентують порядок застосування дисциплінарних стягнень до суддів, працівників прокуратури, адвокатів, нотаріусів, працівників органів внутрішніх справ?
13. Які основні заходи, спрямовані на правовий і соціальний захист юристів?

Підготувати реферати з таких питань:

1. Деонтологічна правосвідомість та обов'язки юриста.
2. Поняття та характеристика особливостей професії юриста.
3. Місце і соціальне призначення юридичної професії у суспільстві та державі.

Рекомендована література:

Базова:

[1] – [15], [24], [28] – [31], [33], [34] – [38], [42], [43], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. *Сучасна особа юриста: монографія / О. Д. Несімко та ін. Львів: Львів. ін-т ВС, 1997. 116 с.*
2. *Шпак М. В. Міжнародно-правові стандарти професійної діяльності адвоката в цивільному процесі України. Теорія і практика правознавства, 2017. Вип. 1 (11). С. 1-9.*

Інтернет ресурси:

1. *Макеєва О. М., Таран Д. О. Міжнародні стандарти професійної діяльності юриста: теоретико-правові аспекти. Zbornik prispevljov z medzinârodnej vodcckoj konferencie PRAVNA VED ^ A PRAX: VŤZVY MODEUNY'CH ÊuRÔPSKYCIJ INTEGRAÉNYCII PROCESOV /27. - 28. novembra 2015/. URL:<https://er.nau.edu.ua/handle/NAU/26854>*
2. *Європейські та міжнародні стандарти у сфері судочинства. К: European Union, USAID, 2015. 708 с. URL: https://www.vkksu.gov.ua/userfiles/doc/perelik-dokumentiv/EU_Standarts_book_web-1.pdf*

ТЕМА 5. ХАРАКТЕРИСТИКА ОКРЕМИХ ВИДІВ ЮРИДИЧНОЇ ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

(2 год.)

План:

1. Суддівська діяльність.
2. Прокурорська діяльність.
3. Слідча діяльність.
4. Адвокатська діяльність.
5. Нотаріальна діяльність
6. Юридична консультативна діяльність.

Основні поняття: суддя, прокурор, слідчий, адвокат, нотаріус, юристконсульт, професіограма.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю:

1. Які основні риси юридичної професії?
2. У чому полягає сутність професіограм юридичних професій?
3. Які основні аспекти складають професіограму юриста?
4. Що значить здійснювати правосуддя?
5. Які особливості діяльності суддів? Яка структура професіограми судді?
6. У чому полягає специфіка роботи прокурора? Яка структура професіограми прокурорських працівників?
7. Яка специфіка роботи слідчого? Яка структура професіограми слідчого?
8. Які особливості адвокатської професії? Яка структура професіограми адвоката?
9. Які особливості діяльності нотаріуса? Яка структура професіограми нотаріуса?
10. Яке призначення діяльності юрисконсульта? Яка структура професіограми юрисконсульта?
11. Які з відомих вам юридичних професій передбачають прийняття присяги?

Підготувати реферати з таких питань:

1. Суддівська діяльність: поняття та функціональні аспекти.
2. Вимоги до кандидатів на посаду прокурора та порядок зайняття такої посади.
3. Слідчий як службова особа Національної поліції України, органу безпеки та органу державного бюро розслідувань.

4. Реформування системи доступу до адвокатської професії та дисциплінарної відповідальності адвокатів.
5. Державне регулювання нотаріальної діяльності.
6. Професіограма співробітника юридичної служби, юрисконсульта.

Рекомендована література:

Базова:

[1] – [15], [24], [28] – [31], [33], [34] – [38], [42], [43], [46], [48] – [59].

Допоміжна:

1. Андросюк В. Г. Психологія слідчої діяльності: навч. посібник К.: МВС України; УАВС, 1994. 106 с
2. Бандурка О. М., Скакун О. Ф. Юридична деонтологія: підруч. для вищ. закл. освіти МВС України. Х.: НУВС, 2002. 336 с.
3. Волошина Я. Л. Особливості професійної культури юрисконсульта *Юридичний часопис Національної академії внутрішніх справ*, 2016. № 1 (11). С. 193-203.
4. Гураленко Н. А. Деякі деонтологічні аспекти діяльності судді. *Науковий вісник Чернівецького університету*, 2013. Вип. 682. Правознавство. С. 22-25.
5. Компанейцев С. Професійний обов'язок як структурний елемент деонтологічних засад діяльності адвоката. *Підприємництво, господарство і право*. 2012. № 6(198). С. 115-118.
6. Компанейцев С. Особистість адвоката: деонтологічний підхід. *Підприємництво, господарство і право*. 2013. № 3(207). С. 135-137.
7. Коридорна деонтологія виконавчої служби. *Адвокат* : загальнодержавний професійний журнал. 2017. № 3(176). С. 18-20.
8. Маршалок С. І. Психологічні особливості професійної діяльності фахівців юридичної сфери. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*, 2013. № 1. С. 179–187.
9. Чернуха Н. М., В. С. Рижиков Професійна діяльність юриста: теоретичні засади. *Трипільська цивілізація*, 2012. № 7. С. 45–48.

Інтернет ресурси:

1. Бевзюк І. Прокурорська діяльність у системі юридичної діяльності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*, 2017. № 4. С.20-28 URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/4-2017/bevzuk.pdf>
2. Волошина Я. Функції юридичної консультативної діяльності. *Науковий часопис Національної академії прокуратури України*, 2014. № 4. С.32-38. URL: <http://www.chasopysnapu.gp.gov.ua/ua/pdf/4-2015/voloshyna.pdf>
3. Кобець О. В. Роль рівнів професійної правової свідомості у структурі юридичної діяльності. *Зб. наук. праць К-ПНУ імені Івана Огієнка, Інститу психології ім. Г.С. Костюка НАПН України*. URL: journals.uran.ua.

4. *Реформування* системи доступу до адвокатської професії та дисциплінарної відповідальності адвокатів. Міністерство юстиції.
URL:<http://old.minjust.gov.ua/42805>

ТЕМА 6. ПОЛІТИКО-ПРАВОВА КУЛЬТУРА ЮРИСТА (2 год.)

План:

1. Поняття політики і політичної культури. Їх становлення та розвиток.
2. Поняття політичної культури юриста та її структура.
3. Класифікація політичної культури.
4. Вітчизняна практика і міжнародно-правовий досвід регулювання участі юристів у політичному житті.
5. Зміст правової культури суспільства, особи, юриста.
6. Правова культура юриста та її риси. Функції правової культури юриста.
7. Професійна деформація та її вплив на розвиток і формування правової культури юриста.

Основні поняття: правова культура суспільства, правова культура юриста, політична культура юриста, професійна деформація, функції правової культури юриста, правове мислення юриста, правове судження, правовий умовивід, правове поняття, функції політичної культури юриста, рівні політичної культури юриста.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю:

1. У чому полягає сутність поняття політична культура юриста?
2. Які структурні елементи політичної культури юриста?
3. Які є види політичної культури юриста?
4. Які нормативно-правові акти регулюють участь українських юристів у політичному житті?
5. Визначте зміст правової культури суспільства, особи, юриста.
6. В чому полягають особливості правової культури юриста?
7. У чому полягає сутність поняття деформація професійної свідомості юристів? Назвіть приклади.
8. Які основні форми деформацій правової свідомості і правової культури юристів ви знаєте?
9. Які функції правової культури юриста ви знаєте?

Підготувати реферати з таких питань:

1. Співвідношення правової культури юриста та правової культури суспільства.

2. Принцип політичного нейтралітету як складова політичної культури юриста.
3. Причини професійної деформації працівників юридичної сфери.

Рекомендована література:

Базова:

[16] – [24], [26], [28] – [33], [34] – [37], [43] – [47], [48] – [59].

Допоміжна:

1. Андрюшко І. Я. Правове мислення як центральна ланка правової культури. *Актуальні проблеми держави і права*, 2012. Вип. 63. С. 231-238.
2. Ануфрієнко О. А. Політична культура юриста: аспекти історіографії. *Науковий вісник Нац. академії ДПС України*, 2003. № 3. С. 148-157.
3. Ануфрієнко О. А. Політична модель правознавця ХХІ століття. *Науковий вісник Нац. академії внутр. справ України*. К.: НАВСУ, 2005. № 4. С. 45-51.
4. Ануфрієнко О. А. Філософсько-правовий аналіз функцій політичної культури юриста. *Право і безпека*. Х.: НУВС, 2004. № 3, 4. С. 10-14.
5. Бакланова Н. М. Політична культура – складова частина загальнонаціональної культури. *Виховання і культура*, 2002. № 1. С. 24 - 26.
6. Бабкіна О. В. Політико-правова культура демократичного типу: проблеми формування. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова*, 2011. Вип. 5. С. 5-10.
7. Бахновська І. П. Поняття та цінність правової культури суспільства. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*, 2014. Вип. 24. С. 7-10.
8. Годун Н. Ю. Правова культура: дефініція поняття. *Наше право*, 2015. № 1. С. 11-15.
9. Зимогляд В. Я. Політична і правова культура: проблема взаємозв'язку в процесах модернізації. *Вісник Національної юридичної академії ім. Ярослава Мудрого*, 2011. № 8. С. 247-249.
10. Остапенко М. А. Політична культура суспільства: навч. посібник. К.: МАУП, 2008. 96 с.

Інтернет ресурси:

1. Божок Г. Д. Правова культура юриста: етичні аспекти. *Правник. Бібліотека наукової юридичної періодики*. URL: <http://www.pravnuk.info/2013-12-27-15-14-31/605-pravova-kultura-yurista-etichni-aspekti.html>
2. Кривов'яз О. В. Правова культура юриста в сучасних умовах розвитку суспільства. *Правничий вісник Університету «КРОК»*. URL: https://library.krok.edu.ua/media/library/category/statti/kryvoviaz_0002.pdf

3. Мануйлов Є.М. Правова культура юриста як основа його професіоналізму. *Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»*, 2016. № 3 (30). URL: fil.nlu.edu.ua
4. *Основні риси* політичної культури юриста. URL: <http://ru.osvita.ua/vnz/reports/culture/10473/>

ТЕМА 7. МОРАЛЬНО-ЕСТЕТИЧНА КУЛЬТУРА ЮРИСТА

(2 год.)

План:

1. Поняття та зміст моральної культури юриста.
2. Деонтологічні проблеми обов'язку людини. Моральний і професійний обов'язок юриста.
3. Принципи професійної етики юриста.
4. Деформації моральної свідомості юриста.
5. Естетика культури юриста.
6. Вимоги службового етикету юриста.
7. Культура мови юриста.
8. Естетично-правові вимоги до ділових документів.

Основні поняття: мораль, моральна культура юриста, естетика, естетична культура юриста, професійна етика юриста, структура етичної культури юриста, рівні етичної культури юриста, професійна етика юриста, естетична культура юриста, структура естетичної культури юриста, рівні естетичної культури юриста, службовий етикет юриста.

Завдання для індивідуальної роботи

Питання для самоконтролю:

1. Що таке мораль та моральна культура особистості?
2. Що таке моральна свідомість і культура моральної поведінки? Назвіть їх структурні елементи.
3. У чому полягають особливості моральної культури юриста?
4. В чому суть поняття морально-професійного обов'язку юриста?
5. У чому полягає сутність моральної відповідальності юриста?
6. В чому полягає сутність основних засад професійної етики юристів?
7. Які основні причини деформацій моральної свідомості юристів вам відомі?
8. У чому полягає сутність поняття естетичної культури юриста?
9. Що таке етикет?
10. Які загальні правила етикету вам відомі?
11. Які вимоги диктує юристу службовий етикет?

12. У чому полягають особливості мовної культури юриста?
13. Які існують естетично-правові вимоги, що пред'являються до ділових документів?

Підготувати реферати з таких питань:

1. Структура та рівні етичної культури юриста.
2. Структура та рівні естетичної культури юриста.
3. Службовий етикет юриста. Традиції і ритуали у сфері юридичної діяльності.
4. Деформації етичної культури юриста та шляхи їх подолання.
5. Деформації естетичної культури юриста: шляхи подолання.

Рекомендована література:

Базова:

[16] – [24], [26], [28] – [33], [34] – [37], [43] – [47], [48] – [59].

Допоміжна:

1. Бандурка А. М., Бочарова С. П., Землянская Е. В. Юридическая психология: учебник. Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2002. 596 с.
2. Бандурка О. Належна поведінка працівника міліції – основа ефективного забезпечення прав і свобод людини та громадянина. *Право України*. 2012. № (3-4). С. 574-576.
3. Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста. Х.: Право, 2004. 176 с.
4. Маськовіта М. М. Деонтологічні кодекси як морально-правова основа підвищення ефективності реалізації присяги. *Вісник національного університету «Львівська політехніка»*. Серія, Юридичні науки : зб. наук. пр. 2016. № 837. С. 287-291.
5. Мінченко О. Моральність юридичної діяльності: теоретичні та практичні аспекти. *Підприємництво, господарство і право*. 2011. № 4(184). С. 83-86.
6. Руколянська Н. В. Формування професійної культури та правничої етики майбутніх юристів. Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах, 2015. Вип. 41 (94). С. 279-286.

Інтернет ресурси:

1. Денищик. О. І. Організаційно-педагогічні умови реалізації моделі формування моральної культури як складової професійної підготовки майбутніх юристів URL: <http://eprints.zu.edu.ua/2732/1/08doimyu.pdf>
2. Савайда О. І., Гринь Л. М., Скрипеч Р. І. Природно-правові аспекти естетичної культури юриста. URL: <http://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2017/jun/4845/savaydagrinskripets.pdf>

III. ОРІЄНТОВНИЙ ПЕРЕЛІК ПИТАНЬ НА ЗАЛІК

1. Історичний аспект становлення системи деонтологічних знань.
2. Поняття та загальна характеристика науки «юридична деонтологія».
3. Предмет наукового дослідження.
4. Завдання науки «юридична деонтологія».
5. Соціальне значення юридичних деонтологічних знань.
6. Юридична деонтологія як навчальна дисципліна.
7. Роль юридичної деонтології в системі гуманітарних наук.
8. Тенденції розвитку юридичної діяльності на сучасному етапі.
9. Поняття, основні риси та значення юридичної діяльності.
10. Зміст та види юридичної діяльності.
11. Співвідношення між правовими діями та юридичною діяльністю.
12. Юридична діяльність та професійна діяльність юристів. Професія юриста.
13. Система юридичної діяльності.
14. Юридична діяльність як різновид соціальної діяльності.
15. Шляхи розвитку юридичної діяльності.
16. Місце і соціальне призначення юридичної професії у суспільстві та державі: проблеми та перспективи.
17. Актуальні тенденції розвитку юридичної діяльності в умовах реформування суспільства.
18. Загальна характеристика юридичної практичної діяльності та її основні ознаки.
19. Співвідношення юридичної практичної діяльності та права, правової практики.
20. Принципи, завдання та функції юридичної практичної діяльності.
21. Основні дії юридичної практичної діяльності.
22. Права та обов'язки суб'єктів юридичної практичної діяльності.
23. Гарантії юридичної практичної діяльності.
24. Процедури, прийоми та засоби здійснення юридичної практичної діяльності.
25. Поняття та види юридичного процесу.
26. Зміст та основні риси терміну «юрист».
27. Загальна характеристика юридичної професії та її основні риси
28. Поняття та ознаки професійного мислення юриста.
29. Принципи професійної діяльності юристів.
30. Міжнародні стандарти професійної діяльності юристів.
31. Основні вимоги та умови набуття права на здійснення юридичної практичної діяльності.
32. Професійна атестація та дисциплінарна відповідальність юристів.
33. Правовий та соціальний захист юристів.
34. Деонтологічна правосвідомість та обов'язки юриста.

35. Поняття та характеристика особливостей професії юриста.
36. Місце і соціальне призначення юридичної професії у суспільстві та державі.
37. Суддівська діяльність.
38. Прокурорська діяльність.
39. Слідча діяльність.
40. Адвокатська діяльність.
41. Нотаріальна діяльність
42. Юридична консультативна діяльність.
43. Поняття політики і політичної культури. Їх становлення та розвиток.
44. Поняття політичної культури юриста та її структура.
45. Класифікація політичної культури.
46. Вітчизняна практика і міжнародно-правовий досвід регулювання участі юристів у політичному житті.
47. Зміст правової культури суспільства, особи, юриста.
48. Правова культура юриста та її риси.
49. Функції правової культури юриста.
50. Професійна деформація та її вплив на розвиток і формування правової культури юриста.
51. Деонтологічні проблеми обов'язку людини. Моральний і професійний обов'язок юриста.
52. Естетика культури юриста.
53. Вимоги службового етикету юриста.
54. Культура мови юриста.
55. Естетично-правові вимоги до ділових документів.
56. Структура та рівні етичної культури юриста.
57. Структура та рівні естетичної культури юриста.
58. Службовий етикет юриста. Традиції і ритуали у сфері юридичної
59. діяльності.
60. Деформації етичної та естетичної культури юриста та шляхи їх подолання.

IV. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

Нормативно-правові акти:

1. *Конституція України*: Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. *Про адвокатуру та адвокатську діяльність*: Закон України від 05.07.2012 р. № 5076-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17>
3. *Про Вищу освіту*: Закон України від 01.07.2014 р. № 1556-VII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
4. *Про державну службу*: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
5. *Про Конституційний Суд України*: Закон України від 13.07.2017 р. № 2136-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2136-19>
6. *Про наукову і науково-технічну діяльність*: Закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>
7. *Про національну поліцію*: Закон України від 02.07. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>
8. *Про нотаріат*: Закон України від 02.09.1993 р. № 3425-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3425-12>
9. *Про прокуратуру України*: Закон України від 14.10.2014. № 1697-VII. Документ 1697-VII, чинний. Визнання неконституційними окремих положень від 13.12.2019, підстава – va07p710-19 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1697-18>
10. *Про Службу безпеки України*: Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12>
11. *Про судоустрій і статус суддів*: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1402-19>.
12. *Кримінальний кодекс України*: Закон України від 05.04. 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>
13. *Кримінально-процесуальний кодекс*: Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>
14. *Кодекс України про адміністративні правопорушення*: Закон України від 07.12.1984 р. Документ 80731-X. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>
15. *Основные принципы, касающиеся роли юристов* Приняты Восьмым Конгрессом ООН по предупреждению преступности и обращению с правонарушителями; Гавана, 27 августа - 7 сентября 1990 года. Документ 995_313. URL https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_313?lang=uk
16. *Основные принципы независимости судебных органов*, схвалені резолюціями 40/32 та 40/146 Генеральної асамблеї ООН від 29.11.1985 р. Документ 995_201 URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_201
17. *Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського співтовариства (Деонтологічний кодекс)*. Прийняття від 01.10.1988. Документ 994_343. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_343

18. *Правила професійної етики нотаріусів України*: Наказ Міністерства юстиції України від 04.10.2013 № 2104/5 16. URL <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1730-13>
19. *Кодекс суддівської етики*: затв. XI черговим з'їздом суддів України 22.02.2013 р. Документ n0001415-13. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001415-13>
20. *Кодекс професійної етики та поведінки прокурорів*: затв. Всеукраїнською конференцією прокурорів 27.04.2017 р. Документ n0001900-17. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001900-17>
21. *Основні засади професійної етики юристів України* Затверджені V з'їздом Спілки юристів України м. Київ, 16 травня 2001 року. URL: <http://www.lawclinic.narod.ru/gazeta/gazeta9/3.htm>
22. *Правила адвокатської етики*: затв. Звітно-виборним з'їздом адвокатів України 09. 06. 2017 р. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/pravila/2017-06-09-pravila-2017_596f00dda53cd.pdf

Підручники

23. *Бризгалов І. В.* Юридична деонтологія : короткий курс лекцій. 3-е вид., стер. К. : МАУП, 2003. 47 с.
24. *McCartney Steve, Parent Rick* Ethics in Law Enforcement Authors. URL: <https://opentextbc.ca/ethicsinlawenforcement/>
25. *Павелків Р.В.* Загальна психологія: підручник. К.: Кондор, 2009. 576 с.
26. *Rickaby Joseph* Moral Philosophy: Ethics, Deontology and Natural Law by. HardPress Publishing, 2012. P.406. URL: <http://www.gutenberg.org/ebooks/8103>
27. *Скакун О. Ф.* Юридична деонтологія: підручник. Харків: Еспада, 2008. 400 с.
28. *Сливка С. С.* Юридична деонтологія: підручник. 3-е вид., доп. і переробл. К.: Атіка, 2010. 296 с
29. *Юридична деонтологія: підручник / Петришин О.В. та ін.* Харків: Право, 2014. 248 с.
30. *Юридична деонтологія: підручник. / В. Д. Ткаченко та ін.* 2-ге вид. Х.: Одиссей, 2008. 256 с.
31. *Фіолевський Д. П.* Юридична етика: підручник. К.: Алерта, 2011. 288 с.

Навчальні посібники, інші дидактичні та методичні матеріали

32. *Бризгалов І. В.* Юридична деонтологія: стислий курс лекцій. К.: МАУП, 2006. 48 с.
33. *Ведєрніков Ю. А.* Юридична деонтологія: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Д.: Свідлер А. Л., 2011. 205 с.
34. *Велика українська юридична енциклопедія*: у 20 т. Х.: Право, 2016.
35. *Гончаренко В. Г.* Юридичний словник. К.: Форум, 2005. 473 с.

36. *Гусарев С. Д., Тихомиров О. Д.* Юридична деонтологія (Основи юридичної діяльності): навч. посібник. 2-е вид., переробл. К.: Знання, 2006. 487 с
37. *Ключові юридичні терміни англійською: словник.* URL: <http://loyer.com.ua/uk/5151-2/>
38. *LEGAL DICTIONARY.* URL: <https://dictionary.law.com/>
39. *Major Ethical Perspectives. Open Textbook for Hong Kong.* URL: http://www.opentextbooks.org.hk/about_open_textbook_project
40. *Молдован В. В., Молдован А. В.* Юридична деонтологія. навч. посібник. К., 2010. 128 с.
41. *Молдован А. В., Добкіна К. Р., Ключєва Є. М.* Юридична деонтологія: навч. посібник. К.: Алерта, 2015. 224 с.
42. *Петришин О. В.* Юридична деонтологія: посіб. для підгот. до заліків та іспитів / О. В. Петришин, О. В. Зінченко. Харків: Право, 2018. 84 с.
43. *Юридичний словник-довідник* URL: <https://subject.com.ua/pravo/dict/index.html>
44. *Ухач В.* Юридична деонтологія і професійна етика: навч. посібник. Тернопіль: Вектор, 2015. 335 с.
45. *Хрестоматия по юридической деонтологии : сб. нормат. актов (международных, отечественных, зарубежных) об основных стандартах профессиональной деятельности юристов (с общими комментариями к разделам) / ред. О. Ф. Скакун. Х. : Эспада, 2002. 448 с.*

Інформаційні ресурси

1. *Система* дистанційного навчання ЧНТУ. Курс: Юридична деонтологія URL: <https://eln.stu.cn.ua/course/view.php?id=453>
2. *ABA Journal.* URL: <http://www.abajournal.com/magazine>
3. *Електронна бібліотека «Україніка».* URL: <http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=UKRLIB&P21DBN=UKRLIB>
4. *Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського.* URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
5. *Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого* URL: <https://nlu.org.ua/article.php?id=33>
6. *Law.com.* URL: <https://www.law.com/?slreturn=20200105183518>
7. *Legal News.* URL: <https://www.lawyer-monthly.com/>
8. *Одеська національна наукова бібліотека.* URL: <http://odnb.odessa.ua/>
9. *The Law Society Gazette* URL: <https://www.lawgazette.co.uk/>
10. *The student lawyer. The one-stop shop for law students.* URL: <https://thestudentlawyer.com/>
11. *Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка.* URL: <http://korolenko.kharkov.com/>
12. *Чернігівська обласна універсальна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка.* URL: <http://libkor.com.ua/>